

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Til Forfatteren af Københavns Skilderie,
Børnehusets Statistik betreffende : eller et
Supplement til Børnehuus-Statistiken.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : trykt hos Sebastian Popp, 1788

Fysiske størrelse | Physical extent:

72 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

P.F. SUHM

34^c - 150.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 34 I 8°

1 1 34 1 8 02228 2

flex

Til
F o r f a t t e r e n

af
Kjøbenhavn's Skilderie,
Børnehusets Statistik
betreffende.

Eller
S u p p l e m e n t
til

Børnehus-Statistikken.

Δύω ποιᾶ καιρὸς τῷ λέγειν. ἡ περὶ
ᾧν οἶθα σαφῶς, ἡ περὶ ᾧν ἀναγκαῖον
εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις λόγος
τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις
ἀμεινον σιγᾶν ἢ λαλεῖν.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Kjøbenhavn, 1788.

Erst hos Sebastian Popp.

12

ESTABLISHED

THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES
WASHINGTON, D. C.

1900

THE NATIONAL ANTHROPOLOGICAL ARCHIVES
WASHINGTON, D. C.
1900

Min Herre!

Enten De selv er en lankbunden Slave af den Partie-Mand og det Sandheds-Had, som De saa hæftig dadler hos andre, eller De i adskillige Poster haver haft en sandhedsfyr og partist Information, veed jeg ikke; dog vil jeg helst troe det sidste; da mig synes, De dog ellers med Frimodighed taler Sandhed; da mig synes, at De dog er en af vor Tidsalderes vældigste Kæmper til at stride imod Publicitets, Sandheds og Frimodigheds Fjender; da mig synes, at De dog opløfter Røsten høit om adskillige Uordener, Forbedringer og deslige.

Jeg haaber det vil være Dem meget kiert, da De elsker Sandhed, at jeg her ved opfylder nogle af Deres Statistiks Mangler, for at gjøre den desmere fuldkommen.

Den børnehussiske Stats Religions- Forsfatning.

Religionen er, siger De, sartorphisk = pontoppidansk; her læres A B C, Catekismus og Sartorphs Udtog af den pontoppidanske Religions Forklaring, og gid endda dette lærdes! Men de lære det vist ikke alle. Degnen er tillige Skoleholder, hans hele Lønning er 100 Rdl. og Huslye, bestaaende af 3 Bærelser over Deliquent-Kielderne; herfore skal han i Kirken synge, trække Messe-Skiorte og Hagel paa Præsten og bære Tavle; paa 2 Gaaler og 1 Sygstue læse Bøn og synge Lovsang for Statslemmerne hver Morgen Kl. 7½ om Sommeren; og om Vinteren, naar han kan see af Dagens Lys, og hver Aften Kl. 7 baade Sommer og Vinter; videre skal han for samme Lønning læse, 3 Timer fra Kl. 8 til 11 hver Formiddag paa Skolen, abecetist, cate-

fig:

fismiffet og færtorphianskt. Er her fast Begreb om Arbeides og Lønnings Forhold til hinanden? Degnen maae altsaa selv danne sig her om faste Begreber: til Lovsang maae han da synge, efter fast Begreb, som oftest, de Monradiske Vers*), de skal synges, som ovenfor er viist, 3 Gange, dertil læses Morgen-Bønnen 3 Gange, og herpaa skal han begynde Kl. 7½, og Kl. 8te skal han være paa Skolen; men skal han have de 6 Vers og 3 Bønner udførte, og faae Veien gaaet omkring i alle Husets fire Hiørner op paa øverste Sal, saa sees let, at de tilstaaede 30 Minuter er for lidet; skulle han nu ogsaa, til sit Livs Stræke, dernæst have et Morgenbrød, og en Kop Thevand, og Tid til at funde sig lidet, saa sees, at han maae antage det faste Begreb, at gaae paa Skolen Kl. 9 eller 10, og erindrer han i det samme sin ringe Lønning, kan han vist ikke arbejde abecetisk og udfløbe sig til Kl. 11, for ikke at blive alt for tidlig til Middags-

A 2

mad,

*) Alle samtlige os bevare denne Nat ic. til Aftensang, og Lov og Tak og evig ic. til Morgensang, et Vers for og et efter Bønnen. Disse Vers kaldes Monradiske, fordi en vis Degn havde saa fast et Begreb, at han aldrig sang andet. Denne holder ved Begrebet.

mad, hvilket er imod Lønningens faste Begreb. Herforuden maae han tegne Kommunikanterne, hente Lys fra Børlysfabrikken *) til at sætte paa Alteret og i Lyskronen, hvilken tændes Juledag til Høimesse; saadan en Dag i klart Veir ved Kirketiensstens Ende Kl. 11, da 6 Lys i Kronen, 2 paa Prædikestolen, 2 store og 2 smaae paa Alteret, i alt 12 Lys vare tændte, har jeg været i Kirken og dog har jeg ikke kunnet see det Orgelværk, enten over eller under, enten for eller bag Prædikestolen, hvorum De taler; men jeg har seet et Skilderie i Glas og Ramme over Inspecteurs Pulpitur, og en gammel forrevent Model af et Fregatsskib med Master og Stænger, staaende og løbende Redskab, lige for Prædikestolen. Dem er vel af Høviskhed dulgt, hvad der er i Bagdelen af Alteret? I øvrigt har De beskrevet Kirken ganske rigtig, kun forglemt det over Kirken værende Taarn, (som ved Kirkens Bygning af Lønningmesteren er skienket, og haver kostet 300 Rigsdaler), og at Fangepulpetret har en Parterre-Bygning, saa at Bænkeene ere høiest bag ved. Til Degnen igjen:

vi

*) Et Arbejde, man ellers giver Strandkadetter og ikke studerte Mænd.

vi seer altsaa han fortiener sin Løn; men som Lønnen er, bør og Sagen og Underviisningen være, og oven i Kiøbet maae han give Qvittering for den. Skulle De engang paaataa Børnehuus-Statens Qvitteringer publicerte ved Pressen, hvilket var der ligesaa nødvendigt, som paa andre Steder, da beder jeg at Trykkerlønnen for denne Betients Qvittering maae tages af den deficiente Kasse; thi De seer selv, at paalægge ham denne Bekostning, var at udplyndre ham. — Jeg veed forud, at De ikke ville fordre af ham, som en Embedsmand, at han skulde selv bringe den til Bogtrykkeren, som han maae ved den Angivelse, han haver til S. L. Kongens Foged at forfatte over de nægte Børns Daab, Forældre o. s. v., hvilken han maae bære fra Børnehuset paa Kristianshavn til Kanikestrædet; skönt Staten har Opvartnings-Karle nok til slig Arbeide.

Det gaaer ikke Degnen et Haar bedre, naar Provste-Portefeuillen anlanger til Præsten, hvilken saasnart han har læst den, og smækket den i Laas (burde en Degn see hvad der stod i?) sender den til Degnen, som da Cito citissime maae paa Apostlernes Heste

ride fort afsted fra den Kristianshavnske Børnehuus: Stat til den Kiøbenhavnske Provste-Residentz i Rannikestrædet og tilbage igien gesvindt, hvis Kl. er nær 10 om Aftenen; thi da smækkes Porten i; dog skal den nuværende Portner ikke være saa stræng, som hans tvende For-
mænd, hvorom paa sit Sted. De siger vel, at Religionens hellige Portefeuiller ere tillukte, og ingen, altsaa ei engang Direktøren eller Inspectøren, har Nøgel dertil; men de have dog Nøglen til Skolestuen, de kunne da gaae derind og anordne: 1) at Børnene lærde noget at skrive, 2) lidet at regne; forudsat at der ogsaa blev givet passende Lønning derved; dette var vel gavnligt og nødvendigt, da alle de "Snese, som indsættes til Kristendoms Underviisning, og fiendelig Forbedring" og alle de Børn, som opbringes for Betlerie, engang skulle gaae ud fra den børnehusiske Stat, til den Kiøbenhavnske, og der lære ærlige Haandværker; men hvad Mand i den Kiøbenhavnske Stat er tient med saa aldeles vantundige Lærlinger, som dertil ere besudlede med denne Skamstik: at have været i Børnehuset? De gribe da til sit forrige nærlige Haandværk, stiele eller tigge. Alt dette

dette at afværge, var det vel meget got om noget af den kristelige Moral blev foredraget *).

Ikke allene Degnen, men ogsaa Præsten, underviser i Religionen; 1 eller 2 Gange om Ugen underviser han Confirmandi i den bestemte Skoletid. Jeg kan ikke give nœiagtig Underretning om denne Underviisning, dog gaaer den nok ud paa den rette Bære; (besattede man sig med dybe Qvæstioner s. s. hvor gammel Gud er? og de ei kunde besvare det, maatte de nødvendig være Fæe). Katekisation holdes ogsaa hver Søndag Eftermiddag i Kirken om Sommeren; men ikke om Vinteren, ligesom Guds Ord da maatte fryse, eller at om Vinteren skulle glemmes, hvad om Sommeren lært var; de gamle Statslemmer, som vil, høre paa Sommer-Katekisationen; men det var bedre om alle Statslemmerne, store og smaa, vare tilstede, for at besvare de Spørgsmaale, Præsten burde forelægge, ikke allene Børnene, men og de Gamle, baade om Troens Lærdomme og den kristelige Moral, hvilken burde sættes i et tydeligt Lys et tillokkende og anprisende Foredrag; dette er det sikreste Middel til at forædle disse Folks

*) Efter et lidet Bibelskompændium, hvad for et man vilde.

moraliske Begreber, til at give dem fast Begreb om Dyd og dydige Menneskers Lykkeligbed.

Naar en nye bernehusist Statslem melder sig, for at gaae til Herrens Bord, bliver den ikke dertil admitteret, førend Præsten har forfaret, hvad Kundskab samme Person har; der gives dem vel da Spørgsmaale af Guds Ord; (thi saadanne kan ikke formodes: "hvorfors er den Bæg..? En Forbrøder, en Tys, et ryggesløs Qvindsfolk maatte dog stude se noget ved saadanne Spørgsmaale, som hun ei syntes at være meget beredende til Sakramentets værdige Nydelse, men svarede hun omsider langt klygtigere, end jeg i lige Tilfælde kunne have svaret: "Bæggen er for at give Lun og Varme i Stuen;.. saa burde denne Kanalsje, dette Skarn jo bortvises som en uværdig Gjest. Hun syntes at stee Uret, gjorde Udveie om at faae en Seddel skrevet til Biskoppen; og det kom Præsten for Orne, kunde hun faae, uden videre Examination eller Underviisning, det Bud: at kuns gaae til Alters paa Søndag*). — I Kirken holdes hver Søndag Høimesse eller rettere Halvmesse; thi

Evan=

*) Dette er et Fragment fra Pavedømmets Tid, jeg fik fra en Urtebod, som i vore Dage vel ikke er passende.

Evangelium synges ikke for Alteret, Psalmen: Vi troe, udelades. Hver 4de Søndag er bestemt til Kommunion. De Syge ere ret Gienstanden for Præstens embedlige Omsorg, han formaner dem til Omvendelse, trøster dem, formaner dem skarpt, naar dette ikke vil hielpes. (Ikke kan formodes saa skarp Formaning, at lade dem vide: at de ere Dievelens Lemmer, at de ere Helvedes Brande, ja, — at de b r æ n d e allerede i Helvede; ja hvad! — skulle man saa sige: til skurvede Hoveder maae skarp Rød*); den bedste Trøst, de Syge faaer, er, naar Præsten har af en eller anden Menneſkeven faaet nogle Daler eller Mark til at uddele blant de Uſle, og han giver hver 1 eller 2 Skilling, dette trøster deres Mave og Legeme 1000 Gange mere, end Forkyndelsen af alle Helvedes baade tændte og slukte Brande trøster Sielen. — Det var maaskee ikke skadeligt om Præsten kom endnu oftere til de Syge, fortalte dem, som en Ven, hvor nødvendig Skaberens Naade er til et Menneſkes Ulyſalighed, hvorledes denne Naade ſkulle erlanges, hvorledes et forhaanet Menneſke, hvis Legeme beſpændt med Panker, dog kunne føle ſin Siels Frihed og Udel, opſvinge ſig fra den Jord, hvor den nu var
geraa=

*) Uter af ſamme Fragment.

geraadet i en saa utaalelig Disharmonie med alle Ting, med levende og livløse Væsener, jeg mener med den borgerlige Samfund (hvis Overtrædere de ere), med Dommere, Justiz-Betiente, Politie, Bægtere, Staaderkonger, Inquisition, Stokmester, Justiz-Sergeant, Mure, Lænker, Blokke, Bindvestænger, Dø-re, Tampe, Riis, uvant og haardt Arbeide, grov og forhaanende Tiltale, endog af en Eigemand, som er giort til primus eller prima inter Ceteros eller ceteras; da at føle sin Siels Adel og Frihed, at ringeagte alt dette, ja, endog at takke Forsynet for dette ubeskrivelige Onde, som et Middel til sin Estertankes Oprækkelse og sin Forbedring; i denne Tilstand, nedrigere end den Ringeste, at forberede sig til at vinde Overherrens Yndest, som vil paa hin Side Graven i Evighedernes Rige, ophøie de forbedrede Slaver langt over de fordervede Fyrster; denne Dommer, som Formaliteter ikke hindrer i Retsfærdighed og Barmhiertighed, som ikke af falske Vidner drages fra Sandhedens Lys, som ikke for Guld eller Høihed skaaner Forbrydelser, som ikke for Fattigdom og ringe Stand foragter eller forhaaner; men som elsker alle Sielene, som vil alle Sielenes Lyk-

sa-

salighed, enten saa Vægerne have gjort en fornem eller ringe Figur her i Verden; — denne Straffedommer, som den retfærdigste Straffedommer betragtet, vil dog ikke de Ugudeliges Død, men deres Frelse, han vil ikke de skulle brænde i Helvede; men han vil at de alle, naar de kun selv ville, skulle komme til ham for at modtage evigvarende Lyksaligheder. — En Præst i et Tugthuus maatte allerhelst bestrebe sig saaledes for at sætte de Fangnes Sieler i Frihed, ja mere arbejde paa deres himmelske Adel, fornøje de, i Menneskenes Lyksalighed deeltagende, gode Vænder, tilveiebringe Glæde i Himmelen over disse Forlornes Tilbagevandring til deres himmelske Faders Huus.

Et Præsteembede i et Tugthuus holder jeg for det allervigtigste og beladet med det allerstørste Ansvar; thi det er just de Enge*), som have Vægedom behov. En Præst i en, inden saa snevre Mure, indsluttet Stat har og Leilighed til at udstudere Statslemmernes Moralskhed eller Umoralskhed til at kende de forskiellige Gemytters Beskaffenhed, erhverve sig en ret Kundskab om enhveres Siel: Enge, for derefter at kunde indrette Vægedommen, saavel anbringe

*) Paa Sielen.

anbringe disse Helbredelses Midler for de legemlig Friske, som legemlig Syge. Søndags-Prækenen skjøtter maaskee mange af saadanne Ryggeløse ikke om at høre efter; nogle binde paa en Strømpe, nogle holde en Sladder, o. s. v. — Gav Præsten sig i mundtlige Samtaler med dem, ville det have langt mere Birkning, naar de derved lærte, at hans Fordrag havde deres sande Vel til Hensigt, at det gav faste Begreber om en indvortes Roligheds Erhvervelse her i Livet, og en sikker og glad Udsigt over dette Livs Korthed; da først kunne ventes, at de ville blive en Præstens andægtige Tilhørere. Saadanne Samtaler med Statslemmerne kunne og burde skee, uden derfor just at skee paa de evangeliske Brødres Samlingstid; thi hver kristen Siel veed dog, at Hernhuterne taale ingen Udeblivelse. — Præstens Løn er 300 Rdl., en Tavle i Kirken, som indrenter omtrent 50 Rdl., (jeg havde nær sagt, maatte bareste Degnen være halvt om denne Tavle, saa var han et lykkeligt Menneske paa den børnehusske Jord,) og rummeligt Huuslye i underste Etage til Baden, stort 11 Fag Vindver. — Vandet til Daaben maae Degnen om Vinteren lunte, uden Betalning, hvorfor kunne

ne ikke Præsten ligesaavel have denne Revenne, som Degnen? Efter fast Begreb bør Præsten derfor være befriet, da han har 4re Gange mere Løn end Degnen, og boer Kirken 4re Gange nærmere end Degnen. — Ringeren er en Fange, som ringer, naar han hører andre Klokker ringe, den samme lægger Ild i Skole-Kaffelovnen; der har ofte været disputeret og ventileret, om ham for denne Sinkelse skulle gøres noget i sit Arbeide; men hvad den mundtlige Lov herom er i denne Vinter, veed jeg ikke. — Kirken er desuden i dette Aar forsynet med nye Bænke og nye Vinduer, dens Zivater saaledes istandsat, Prækestolens firforkteriske Tømme-Glas bedet af Seilmageren, Ensekkronen er pudset og Fregatmodellen afbørstet af Vaskerpigerne efter oldfruiisk Ordre; men Skilderi har man nok ikke tordet røre, saasom der er Glas for. — Jeg forlader Kirken med Onsket om et Orgel og et Uhr til dens Tærn; jeg forlader Præsten og Degnen med det Dictum af 1 Tim. 4, 16. hvad Pauli Formaning paa dette Sted er, vide de, som daglig omgaaes med Guds Ord, bedre end jeg, der sielden faaer Tid at læse i Bibelen, uden om Søndagen: ogsaa har jeg ikke den danske Vaisenhuus-Ver-

Version ved Haanden, Bastholms tør jeg ikke bruge, og De, min Hr. Forfatter! har ikke berørt, om man i den bórnehusiske Stat kan læse Græsk, jeg skal og lade det være usagt; saa er da ingen Ting uden Mysteria, saavel inden som uden for den Kristianshavn: Bórnehusiske Stat! —

Den bórnehusiske Stats Regieringsform.

Alle de Navne af fremmede Sprog, som De tillægger den bórnehusiske Regieringsform, frygter jeg for ikke at være passende; maaskee den hellere kunde kaldes paa dansk Sprog: ingentingssk eller alletingsssk, hvilken af disse to det skulle være, kan jeg ei med Visshed bestemme. De er overbevist, at Directeuren er en Konge, Inspecteuren og Westerne Underparlamentet. — Ikke saa ganske aldeles kan Directeuren kaldes Bórnehuus: Statens Konge; thi han maae giøre Regnskab for sit Fogderie, og derved bevise, at det ei engang har affastet en $\frac{100000}{1000000}$ af en Skieppe Havre. — De siger, at han har kun timelig Tre for sit Slæb; jeg har hørt andre sige: at han har 500 Rigsdaler aarlig; men

men det kan være usandt. Ved Uldens Indkøb har han ikke saa meget Slæb, som ved at igiennemvaspe Regnskaberne, og Berregningen over plukket, flægget, skrubbet, kradsset, spundet, dubleret, haspet Uld, og det i en dobbelt Hensigt 1) til Børnehushusstatens Indtægt, 2) til Guldhufsets Udgiwt. Jeg troer ikke Directeuren har Slæb med 2000 Tønder Rugs Anskaffelse; thi Brødet erlanger, til Bogens inden for Statens Mure, fra det militaire Bagerie i Kastelet, saaledes tillavet, som det skal fortæres. De siger: hver Statslem faaer $1\frac{1}{2}$ Pd. Brød om Dagen, ja 1 Brød paa 6 Pd. bliver deelt mellem 4re Personer; men jeg har aldrig efterveiet om Bægten er nøiagtig, ikke heller har jeg eftermaalt de sønderfkaarne Fierdeparter, og altsaa ei heller erfaret om disse Brødfkierere eller Uldflægere eller Røgstrængere*) have fast Begreb om et nogenlunde retvinklet aflangt cubiskt Parallelograms rigtige Firedeling. Dette var maaskee bedre: at hver Statslem fik sit hele Brød $1\frac{1}{2}$ Pd. vægtig. Da Rugen nu falder i Prisen, kan vel de børnehushusfiske Statslemmer vente

B

fig

*) Een forretter saadanne 3 Embeder.

sig sine $\frac{6}{4}$ Pd. forhøjet, i det mindste, til $\frac{13}{8}$ Pd. Rugbrød. —

Direkteuren har Ret at bifalde, antage, forkaste, ophæve hvad ham af Underparlamentet: Inspektøren, Chirurgen, Oldfruen og Mesterne *) foreslaaes, Statens verdslige Bestyrelse anlangende; og hvad ham af Præsten og Degnen i Henseende til de gudelige Tings Bestyrelse: om Kirkens Reperation, Skolens Barme og desl. forestilles; (til Helligdommen og Religionens Underviisning veed vi, at han har ingen Nøgel, de kommer da ikke til ham med saadanne Forestillinger); og hvad ham af Episemesteren, Statens Dekonomie betreffende, især om Smughandel, andrages. Hvad Smughandel er i denne Stat, vorder neden forklaret.

Direkteurens Slæb er ikke deruved endt: i de første Maanedes af Aaret haver han, hvad det forbigangne Aar er plukket af Parlamentet, (Inspektøren, Chirurgen, Oldfruen, Mesterne; og af Parlamentets Haandlangere: Apotekeren og Smederen, Maleren og Smeden, Mur-, Tømmer-, Glarmesteren og Blyetækkeren, Brolæggeren og Madrakstopperen, For-

*) Jeg springer ikke de $\frac{2}{3}$ af Parlamentet forbi.

Jordemoderen og Kendelæggeren, Blikkenslageren og Bødkeren, Kobbersmeden og Kandestøberen, Skorstensfeieren og nok en Mand; og ved Nyeaars Tid slægget af Guldmægteren, der efter skrubbet af Inspektøren) stunt at igien-nemkradse; hvornæst det sendes, som De selv veed, til den skarpsæende Revisor for (fabrikmæssig talt) at spindes. Nogle flere mindre Poster af Direktørens Slæb vil nedensfor findes anmerkede ved Inspektørens Slæb. De siger: Direktøren har for al sin Møie kun timelig Være — men mon han paa ingen Maade kunde værdiges den evige Livets Krone *), med hvilken De gratulerer Inspektøren; dog i det mindste at bære den alternative med Inspektøren! mon han ingen Belønning skulle kunde høste af den Omsorg han bærer for Statslemmernes bedre Pleie, Klædning og Linnet, ja hvad maae ikke for en Belønning vente Direktøren der, hvor de bedste Belønninger uddeles til dem, som have 1) mættet Hungrige og 2) lædsket Tørstige! — Jeg mener Direktøren

B 2

*) De nævner vel ikke Kronen; men jeg veed af locis convenientibus, at den hører til de troe Tjeneres Belønning, at den skænkes dem, som troelig have forvaltet lidet.

teren har mættet Hungrige, som følgende Sekulers børnehusske Lemmer vil velsigne hans Støv for; han haver forskaffet hver Statslem indenfor Murene $1\frac{1}{2}$ Pd. Rugbrød daglig for 1 Skillings Afstræk af det forrige Traktamente, — for 1 Skilling at faae 48 Lod got Rugbrød; da de før ved at kiope Bagerkoster hos Spisemesteren, kunde kun faae for 1 Skilling 14 til 18 Lod af det elændige Grøst og Klid, hvoraf Skoster sammenrøres. Kan det ikke slaae til for Direktøren at faae kun en lille Krone for denne ene Handling; saa kommer sandelig Inspektøren, med sin hele Skare af Begiærninger, til at gaae med det bare Hoved.

For at lædse de Tørstige faaer Direktøren, saavelsom Inspektøren, ingen Krone, den tilfalder Oldruen og Mesterne; den første, fordi hun beordrer Vaskerpigerne altid at have postet Vand i Forraad; og de sidste; fordi de, (naar denne Forraad er, formedelst Kendernes vedvarende Søndrighed, medgaaet, eller der er forsømt at postes, eller Kendeløggerne ikke have advaret om Vandets Afstierelse; før nogle Timer efter Vandet allerede var borte, eller de har slet ikke advaret, eller Ad-

var:

varselen er bleven i Porten, eller i Justitssergeanten, eller i Dagvægteren, og ikke anmeldt paa behørig Steder,) beordre nogle Statslemmer ud, under Justitssergeantens Baretægt, at hente Vand; (om saa Vand ei er at faae; før ved Bremmerholms Kirkes Gadepost i Størrestrædet paa hin Side Holmens Broe,) hvis de tør vove at tiltale Justitssergeanten; thi han er en streng Karl, som let kan sluttes; naar man veed, at han har 9 Mark ugentlig Løn, og at ham er udvirket Befrielse fra Mordernes Delinquent-Kieldere og Dpreisning paa sin forlorne Ære; og — hvad har kundet tilbringe denne Nedsunkne saadan Yndest, at han er udvirket en saa udsædvanlig Naade? — Ih! intet andet end hans gode Opførsel og trolig at have passet Inspektorens Heste, pudset Geschieret, toet baade Kaleschen og Kurvevognen og Kanen (Arbeidsvognen toes ikke) og pudset Bielderne, og det ganske allene, da han havde kun 42 Skilling ugentlig; men nu han har 144 Skilling og sit eget Bærelse, er han noget vel fornem og magelig dertil; dog behielper han sig med jødiske Haandlangerne; da Børnehuus-Staten eier ikke en eneste Græske. Hvorledes han har været Staten til stor

Nytte i oprøriske Tilfælde, da han er en haandfast Karl, bliver nedensfor vedrørt; han skal være saa haandfast og see saa glubende, at mange har tilstaaet for mig, at de, naar de saae ham paa Gaden, have af Skræk skruet sig bag en Dør eller Port, for ikke at gaae ham i Møde. Han maae desuden for sin 9 Marks Løn lukke Laasene for Delinquent-Kielederne. Nu har jeg giort en for stor Digression fra Direktorens Slæb, jeg vil da forlade det med Ønsket: at han ville ikke lade det falde sig surt, paa vedkommende Steder at udvirke: at Statslemmerne endog efter hans Død kunde nyde de $1\frac{1}{2}$ Pd. Rugbrød (en over al Dadel opløstet Belgierning), og, i Tilfælde af ruglette Priser, lidet paa Bægtens Forhøielse; thi Accorden er sluttet i dyr Rugtid.

Vi komme nu til Inspektorens Slæb, og her trænger Deres Dine, min Hr. Forsatter! til et endnu klarere Lys end ved Direktorens Slæb. Han slæber da saaledes: I sin Stue siddende eller gaaende, spisende eller drikkende, ved mundtlige Minut-Love, at creere Støtte-Candidater, og at anhere saadanne Andragelser: (som, naar nogle indtreffe, begynde Kl. $11\frac{1}{4}$ om Formiddagen).

Kirur-

Kirurgen.

"Gute Morgen, Hr. Inspektør! noch
 "nicht aufgestanden, vi befinden sie sich? — Ich
 "habe Kopf-Schmerzen, ich kam doch Ge-
 "stern Abend nicht so spät zu Haus, (ein
 "Viertel auf Eins). — Die Medicin-Tas-
 "sen, die . . . , die . . . sind in Zwei, — Sage
 "es zu meinem Volmácht . . , wir habe so viele
 "Patienten aufen Krancken-Stube, — so
 "— wir müssen ein Kranckenstub-Magd zu
 "haben, — ja wol. — Der Inquisit Frank
 "Mikkelsen hat für zwei March Medicin ge-
 "braucht, — sage es zu Volmácht = = = —
 "ja ein gute Morgen! — Adieu. "

Oldfruen.

"J Nat, Hr. Casserer! har en Urre-
 "stant fra Raadstuen søgt at brække ud af Sng-
 "stuen, giort Hul igiennem Muren under Bind-
 "vet*), det er forebygget, eller:

B 4

"J Nat

*) De faste Mure ere af ulige Tykkelse, paa nog-
 le Steder 25 Tommer, paa andre Steder kun
 4 a 5 Tommer, og naar nogen bryder Hul,
 forsøge de det helst, hvor Muren er tynd; lige-
 som naar en vil udbryde giennem et Vindve;
 da allerhelst igiennem et hvor ingen Jernstænger
 er; de løbe og helst ud af Porten, naar den
 staaer aaben.

"I Nat ere 3 Arrestantere, en Inqvist og 2 heraf Raskhuset, paa engang udbrudte giennem et Sygtsue-Bindue, Jerustængerne vare for tynde, saa de har bøiet dem fra hinanden, eller:

"Baskerpigen M. N. har stiaalet et Lagen — saa skal hun have Vidst, (her er en Støtte-Candidat). — Adieu Hr. Cass — aa, skil saa Bud efter Mesteren. „

Mesteren.

"Jeg veed ikke om Inspektøren ville tale med mig, — jo denne Kanalie der i Baskeriet, som har stiaalet, giv hende en god Portion; — ja saa skal hun vel forblive paa Salen og spinde? — ja vist! — og saa saaer jeg vel sende Madammen en nye Baskerpige ned? — ja det forstaaer sig. — Hys st. .

B-o-m, B-o-m, B-o-m, B-o-m, (det klemter) — han slaaer 4 Slag, Ilden er her paa Christianshavn — ja den er nok — Bom (gesvindt) Bom, Bom, Bom, Bom, Bom, Bom, — (Mest.) Ilden er stærk, han slog 7 Slag, jeg vil gaar og see i hvad Gade det er (vil gaar, Raskerpigen render ham nesten overende i Døren og skriger): Jøses, Herre! (Bom), nu
slaaer

flaaer han (Vom) Slag (Vom) i (Vom) Slag,
 (Vom) nu (Vom:Vom) faldt (Vom) Ilden (Vom)
 ner== (Vom) Mest. Her Inspekt. (Vom II
 Slag) jeg kan ikke slippe ud af Døren for Sol-
 datervagten, de ere her med Sprøiten. En
 lille Pige af den nedstammende Linie: Jøs, Papa!
 jeg er saa bange, Slagterdrengen med Sluf-
 sen lar Hesten sætte Næsen ind ad Døren. —
 En Brandofficer: Naa, I har nok hørt Steg paa
 Ilden? Rokkep. nei det veed Gud== Brandoffi-
 ceer. med høi Røst: Dyne her for Skorstenen —
 Alletingsmageren: en af de nye Madratser i
 Kaspøhuset (Altingsm. har ladet den store Sprøite
 imidlertid trække ud af Sprøite-Huset, den er alt
 postet halv fuld af Vand) — Brandoff. flaae Vandet
 igien af den Sprøite, herved er intet at gjøre,
 Skorstenen maae brænde ud, jeg veed nok den
 er forsvaerlig, saa den kan holde — Inspekt. gaae
 op og sig til Mesteren, at han seer til at Skor-
 stenen ikke springer deroppe! (Der begynder at
 gaae Ild i Madratsen, Ilden vil fange an i Kjøkke-
 net) Brandofficer. Vand, Vand — Altingsm.
 (til de omstaaende Fanger, som smaamumle mellem
 sig) bær Vand, Vand (de fleste lufte bort: gid
 Fanden bære Vand)! — I Deliquent: Kiølsberne: Nu
 galler den røde Hane, som vel er — En af de smaae
 Dreng: Gud ske Lov! Gud ske Lov! nu bræn-

der Børnehuset, saa kan jeg gaae hjem til min Moder igien, hun er dog saa bedrøvet, for hun ved inte hvor jeg er bleven af, Gud betale de stemme Staaderfonger, — Brandoff. hent Skorstenseieren, og til Soldaterne: nu kan I gierne gaae bort med Sprøiten — aber vi var den erste Sprøite — og I kan kjøre bort med Slufferne, de bruges ikke — ja men jeg vil ha mine Penge, vil jeg, for jeg var gale den første — og jeg var den anden Sluffe — Brandoff. Ija, ja, jeg har nok seet det, det vil nok finde sig altsammen.

Mesteren.

(Den samme igien; — dette er ret en Slæbens-Dag).

"Jeg kommer igien Hr. Inspektur,
 "jeg gjør nu ogsaa Inspekturen Umag saa tit,
 "— naa hvad Fanden er der nu? — ja Hr.
 "Inspektur, der har 6 eller 8 af de straffede
 "*) Fanger begyndt paa at bryde ud giennem
 "Inspekturens Vaskerkielder, Døren har staaet
 "et aaben; man kan ikke ret faae dem til at be-
 "kiende, hvor mange de har været i Komplottet,
 "— "Giv det Satans Løi Blok og Jern paa
 "(her er Blokke-Candidater); — ja men jeg
 "veed ikke ret, hvordan jeg skal bære mig ad,
 "at

*) Raggidskede.

"at faae ret at vide, hvor mange der har været
 "ret Medvidere, — ih spørg dem ad. — Far-
 "vel Hr. Inspektør! „

Raspmesteren.

"Nu skulde bare Kaffiren vide, hvad
 "den Gabtib N. N. har gjort, han har p — sset
 "i den malede Farbe, for den skulde være dng-
 "tig, for de gat ikke malet mere, han skal
 "vel have Hug? — Ja giv den Satans Hund
 "en dngtig Portion, — og saa skal vel den Leibs-
 "fange, som kam i Rasperhuset, have Jern
 "paa? — Ja en Bøile med en Lænke ved. —
 "Adie Hr. Inspektør! — Farvel. „

Spisemesteren.

(Klagende over Smughandel).

"Men, Hr. Inspektør! det kan aldrig
 "gaae an, jeg kan aldrig staae ved det, det
 "veed Gud jeg intet kan, her har denne Slave-
 "sergeant bragt ind til sin Kone 2 Punge med
 "Snustobak, en Flaske Brændeviin, et
 "Kræmmerhuus Kaffebonner, hvor skal jeg ar-
 "me Mand kunde paa saadan Maner sumfistere?
 "— aa han er ret en Dre (med høier Røst), hvad
 "Dievelen kommer ham Snustobak og Kaffe
 ved?

ved? — Ja, men kiereſte Hr. Inſpekteur, Direkteuren har dog forbudt ſaadan noet, og jeg ſælger for ſamme Priſer, ſom det gielder uden for, og giver dem ligesaa meget for deres Skilling, det veed Gud jeg gjør, og Meſterne ſeer hver Dag paa Maden, at den er forſvarlig, hvad kan jeg dog, kiereſte Hr. Inſpekteur giøre mere? og Direkteuren har afſkaffet Udgangs-Konerne, for intet ſkal bringes ind fra Gaden, Hr. Inſpekteur! — Ja ſaa kan han paſſe paa, naar de kommer med ſaadant noet. — Ja jeg talſer mangfoldig, Adieu Hr. Inſpekteur! tag ikke ilde op = (at jeg offentlig blev ſieldt for en Dre, i hvor hoſlig jeg var). „

Portneren.

(løbende, ſnublende over Dørtrinnet, raabende):

”Hr. Inſpekteur! nu løb Ballekiellin-
 ”gen bort. — Saa for Faen, hvordan Dæv-
 ”len paſſer I da paa? „

(Dette var den verdslige Dyrigheds Re-
 ſerater, nu kommer den geiſtliche Dyrighed).

Præſten.

”Jeg ville tage mig den Frihed at gien-
 ”kalde i Hr. Inſpekturens Hukommelse, hvad
 jeg

"jeg ser har erindret om, anlangende Guds
 "Huses Bindvær; Ruderne ere saa dunkle, at
 "næsten ingen Lysning kan falde ind i Kirken;
 "Bløet er brøstfældigt, mange Ruder mangle
 "ganske, saa det endog saa giver megen Træk,
 "— ja men de koster saa meget; men ville Hr.
 "... komme derom, naar Direktøren var
 "her. — Sanden i Timeglasset ved Præstio:
 "len bliver staaende, naar jeg vender det om:
 "kring, saa jeg kan ingen Nytte have af det,
 "Alteret trænger meget til at males og ligesaa
 "Kirke døren udvendig til Torvet. — Ja vi vil
 "nu see, hvad Direktøren vil svare derpaa. —
 "Deres Tienere, — Adieu, Adieu..

Degnen.

(Bukkende).

"Nu har vi hverken Katekismusser eller
 "Abeceter paa Skolen; af Saxtorphs Forkla:
 "ring har vi dog endnu nogle Stykker af dem
 "jeg hentede sidst paa Bamsenhuset, for dem
 "bruge de ikke saa mange af. — Hvor er de
 "da blevet af? — Ja jeg veed saa vist ikke,
 "de er reent opslidte *). — Ja saa kan han
 engang

*) Jeg tænkte, han vilde sagt: "reent oplæste..

"engang faae nogen Penge og hente nogle Bæ-
"ger igien. — Jeg takker *).

(Han bukker 2 Gange og gaaer).

See! min Herre! nu er baade den verd-
slige og geistlige Øvrighed, allerede for nogle
Aar, passeret os Revue i den christianshavn-
bornehusiske Stats Vizirs Audienz; Gemak
og Domhuus; nu kommer den ringe Bagtpa-
rade Staten har, har den ikke røde Kioler;
saa har den dog røde Huer.

Justitssergeanten (den strænge Karl).

(Efter at have gaaet et Par Trin op i Stuen, ta-
ger han først den røde Hue af, og taler med
høier Røst i sin Brede).

"Men skal, Hr. Inspektør! jeg saaledes
"lade mig oversnufte af en Mester, kan en Mester
"da befale mig noget, nu sprang Engelsman-
"den **) over Plankeværket inde i Rammen,
"og saa tør Mesteren understaae sig at sige:
"det var min Skyld; jeg har jo dog ikke flere
"Dine end jeg har, jeg kan jo dog ikke være
"meer end eet Sted; naar jeg er oppe paa
"Win-

*) Det havde han dog ikke havt nødig, da han
faaer ingen af dem.

**) Eller en Livsfange hidsede sig ned, eller 2
Drenge sprang ud af Eugen, eller . . . eller.

"Winkelen, kan jeg jo ikke være nere ved
 "Plankværket eller Porten? — Nei det er
 "rigtig nok . . . har I strilet Hestene — ja jeg
 "har; men da jeg saa stod og gjorde det, saa
 "kom Mesteren, kom han, og sagde jeg skulde
 "gaae og passe paa Lemmerne, som skulde ud
 "og hente Vand; men jeg svarede ham, at de
 "kunde bie og han med, til jeg fik gjort det
 "fra mig først. — Ja, lad mig see I passer
 "got paa. — Ja det skal jeg saa vist nok Hr.
 "Inspektur!

(Han sætter sin Hue paa og gaaer).

Alttingsmageren *)

(foruden Hue, bliver holdende paa Laasen med den
 hvide Haand).

"Herre! maae jeg spørge: hvor man-
 "ge Loftvinduer Glarmestersvenden skal sætte
 "Glas

*) Jeg speculerede længe, inden jeg fandt et pas-
 sende Navn paa denne Person; thi han er Liv-
 Drabant, Bygnings-Commisair, Veddehav-
 nens Berient, Forpost i det kanonløse Stakit-
 Værn; hvormed Inspektorens Hotel er for-
 skandset, Høistcommanderende indenfor den
 anden Fæstnings-Port, General-Befalings-
 mand i alle de Kroge; hvor han sætter sin Fod,
 Tiener, Kudst, Mosiø; naar han gaaer De-
 linquent, Kielderne forbi, Strømpers og Træ-
 skærs

"Glas i — see J efter det — nu var Politiet
 "der ude og stævnedes Portneren. Fortovget
 "i Dronningensgade har ikke været sejet i 14
 "Dage, der ligger ogsaa saa meget
 "langs ved Muren; Portneren kommer nok i
 "Straf nu — ja lad ham det! — Skal jeg fi-
 "re ud og tide Hestene? — ja nok — (han gaaer og
 "raaber uden for: Gode! spænd for; Justitssergeant!
 "kom nu skal han føre ud med).

Brødtælleren.

(med en hvid Hue i Haanden).

"Jeg ville tage mig den Frihed at sige
 "Herren, at Brød=Regningen balancerer,
 "jeg har viist Fuldmægtigen Protokollen; — ja
 "lad mig see! han passer got paa Regningen.
 "— (Han gaaer noget bukkende).

Dette var, min høistærede Herre! Vin-
 ter = Domme, Vinter = Referater, Vinter =
 Creationer og Promotioner til Støtte, Blok,
 Beile og Lænke, og det dermed forbundne
 Slæb i en heel halv Snees Aar efter historisk
 Sand=

Hoers Distributeur — ja hvo kan opregne hans
 mangehaande Forretninger; jeg traf derfor nok
 det bekvemmeste Navn. — Han har vel ogsaa
 Ret til at føre Rustkammerets ene Sabel; thi det
 har 2 Sabler, som bæres af ingen.

Sandhed; men uden chronologisk Nøiagtighed og Orden; hvoraf De selv kan see, uden jeg behøver, at tænde Lys for Dem: at naar om Vinteren er saadant Slæb, Inspektøren ikke kan hver Sommer reise til en af Provindserne, blive der borte i 6 til 9 Uger, og i saa lang Tid i adskillige Poster lade Direktøren agere Inspecteur; at det ikke kunne være nok i den øvrige Sommertid, (til med Overlæg, Mod og Standhaftighed at give den ganske Maskine en stadig, ordentlig og varig Gang,) at komme hjem Mandag-Aften, fordi Direktøren kommer Tirsdag-Morgen, og dernæst fiøre først igien bort Tirsdag-Eftermiddag eller Onsdag-Morgen; — thi endog den, som er svag i faste Begreber, har dog det faste Begreb, at til at drive en saa vanskelig Maskine med saa udsøgte og fuldkommen passende Kræfter, som De beskriver, behøves den nøiagtigste Kundskab om alle Maskinens Dele, og Delenes Tilstand og Virke-Kræfter; Kundskab om hvilke Springfiere, der ere forslappede, hvilke forspændte; hvilke Hiul have en alt for stor Friktion, paa hvilke Kraften ikke kan tilbørlig virke o. s. v. — Naar 2000 Rdl. anføres for Inventarii: og Bygningers Istandholdelse; saa

er deraf klart, at Inspektøren maae have en bestandig Tilsyn med Arbeidet, og dette er igien et Beviis for, at en saa lang, og saa ofte igientaget, Fraværelse er umuelig. Thi om enhver Ting, som skal udføres med Overlæg, Mod, Forsigtighed; med Billighed, Retfærdighed og Menneskekierlighed, maae have den allerrettigste og meest udstrakte Kundskab.

Imellem Uvidenhed og rigtig Dom er maaskee en større Distance; end fra Fjirstierne til anden — dog kunde et usædvanligt Phænomen vel hælde sig, som Astronomien lærer de sideribus miraculosus.

Midlerne, hvorved denne Stat styrres maae af Tænkeren fuldkommen kiendes. Forudsat Inspektørens Billighed, Retfærdighed og Menneskekierlighed: er Oldfruens og Mesternes *) Billighed, Retfærdighed og Menneskekierlighed, og den Magt, som er disse 4re forlenet, og de mindre Grader af Magt, som af disse igien forlenes viffe af Statens Indvånere, det egentlige, som hjælper til at holde fast paa Roret; thi at miste Roret er yderlig,
Havs-

*) Disse 3 af Parlamentet behøve disse Egenskaber ligesaa vist som Inspektøren; da Statens Lemmer staae nærmest under dem.

Havsnød. Udsøgeren, som tillige er Profos, er forlenet Magt, endog paa egen Haand, at give den et ParNap, som s. Er. ei vil ud af Sengen om Morgenen til sit Arbeide; ligeledes i andre smaa Uordens Tilfælde; overalt er han Mesteren en vis Rapporteur, og skal staae Mesteren til Ansvar og lide Straf, hvis han fortier nogen Uorden; han passer da sin Commando og Rapport med trolig Flid; for at beholde dette mildere Arbeide, hvilket han i modsat Tilfælde forliser. Dorkonen gjør ikke en ringe Tjeneste, ved det hun for og efter de bestemte Tider ikke lader nogen slippe ud af Døren, og ville nogen bruge Magt, fik hun vist 50 Hielpere til at tilbageholde den ene; thi den ene ville heller end den anden herved tilveiebringe sig en liden Gunst, og enhver skielver for den paafølgende Straf, om han eller hun var skyldig i Vold eller Oprør. Saa stor en Mængde bliver desuden aldrig enig i Oprør; og der ville snart blant Oprørerne selv findes En, som ville gjøre sine Hoser grønne hos Betienterne med at røbe det; hvilket ogsaa ofte skeer ved smaa Anlæg til Desertioner. Overalt er, baade i og udenfor denne Stat, selovillige Rapportører eller Sladdere.

Ved Sygehuset har Oldfruen Inspectionen; for hvem Syge-Varterken i ethvert enkelt Bærelse skal staae til Ansvar for de der forekommende Uordener, hvis hun er Medvidere og fortier dem. Man seer altsaa: alting røbes læt, og straffes eller ordnes strax af den vedkommende Betient. Det vanskeligste synes at bestaae i Kaspfolkets Regiering, da de ere stærke og tildeels glubste Mandspersoner; men om de og tilside satte Justitssergeantens Kommando med Bold; var dog Port- og Portner dem hinderlig; ogsaa maatte de vente, at af Indvaanerne selv ville mange hielpe til Paagribelse og Bervinsgelse. — Skal En undvige, skal det skee hemmelig; eller han skal smøre Støvler, saa Portneren ikke kan naae ham.

Almindelig Oprør seer man ikke gjerne at have Sted, uden blant almindelig forurettede. Man kan heller ikke andet vente; end blant saadanne Folk jo kan skee Bold, Uorden og Klammer, Trudsel med Ulykker, ja virkelige Ulykker. Det er skeet, at Børn ere blevne dræbte, vorne Folk ere huggede farlig i Hovedet, ja Inspecturens Familie med hei Røst haanlig udskieldet; saa man seer, at de inden for denne Stat er saavel noget balfyrige, som uden for. Ja det er
endog

endog skeet, at En har sat sig op mod Justitssergeanten (ikke den før omtalte) eller rettere: usformodentlig slaget ham med en Steen for Panden, saa han er styrtet; og dernæst givet ham flere Slag, og havde hiin ei været stærkere end Morderen, havde han nok maattet bukke under; men, (en besynderlig Bemærkning!) da han undslap Morderen, løb samme dog efter ham; men betænkte sig, vendte om, gik ned i sin Kielder og slog sin Dør i for sig; dog uden han mærkede nogen Modstand; thi det var en Vinter-Morgen tidlig i Mørke, da ingen befandtes paa Gaarden til Hielp.

Den Passage, De omtaler om ham, som havde forskandset sig i en Kielder med en Dre, hvilken kom fredelig ud, da Inspektøren tiltalte ham, vil jeg ikke nægte; dog! naar De lader Inspektøren tiltale en Forbrøder, som havde gjort sig skyldig i nye Forseelse, saaledes: . . . Du er et skikkeligt Menneske . . .; saa er det sancthanshospitalskt sagt, og maatte hos Forbrøderen selv opvække Latter. Jeg veed vel En, som havde forskandset sig i Kielderren med Dren, der ikke ved "Du er et skikkeligt Menneske" blev styret; men ved det: En rakte en stor Prygl ind ad Bindvet og

dermed gav ham, med et eneste Anslag, en saadan skikkelig Terkqvartenaccord over Armen, at Øren gav Harmonien mod Gulvet; og vare andre imidlertid udenfor Døren til rede, som slog den hastig op og greb ham, inden han igien kunde fatgribe Øren; da han, tvungen af Magten, maatte udstaae sin Straf. Det var nok den ovenfor ommeldte strænge Karl, som her anslog Terkqvartenaccorden, hvilket enhver anden af hans Ege kunde have gjort. En anden værgede sig paa Gaarden med sin Kniv, da han skulde straffes; hvorimod den strænge Karl *) greb til en Øre, han sagde: Stik! den anden sagde: Hug! hver repetere rede sin korte kraftfulde Sætning meget ofte, og dog sagde ingen til nogen af dem: "... Du er et skikkeligt Menneske, ...; omsider listede En sig bag ved, og med en stor Prøgl gav ham saa vældig en Skikkelighed over Armen, at enhver kunde høre Kniven rigtig at træffe Stenene; hvorpaa han var hastig grebet og hidset til Støtten; thi han var en Støtte-Candidat. En anden værgede sig snedig: han sprang ind i en stor, med heelt Farve-Træe opfyldt

*) Han kan ei paa dette Sted kaldes Justitssergeant; thi først længe efter den Tid avancerede han dertil.

fyldt, Kiølder, smækkede Døren i, og af alle Livs Kræfter arbeidede paa, at stable Træet for Døren; det var umueligt at komme til ham, umueligt at faae Døren op med Magt, og man maatte nok love ham Skikkelighed eller affværgge Huggene; inden han ville frakaste Træet igien. Zivleren eller den Uvidende, om den mod Inspektøren udviste Enghed, Uresfrygt og Gienkierlighed, havde bedre været henviist til Erfaring og Undersøgelse; end afviist med et Beviis, laant af Inspektørens Fødselsdag, som virkelig ikke beviser andet, end at De aldrig har bivaanet meer end een, eller ikke ladet sig fortælle om meer end een af dette Slags; og at gjøre det, som skeer eengang, til en almindelig Sag, er for meget giort. Før den Gang skeede det, De anfører ikke, og efter den Gang ei heller. Sidste Fødselsfest havde en mere musikalsk Concert, og bestod af: to Violinister, en Harpenist, og en Tambour. De taler almindelig om alle Indvaanerne, hvad kun tilkommer enkelte. Indvaanerne holde ingen Høitid ved Inspektørens Fødselsdag, de maae den Dag, som alle de andre, skrubbe, kradsse, spinde, raspe; at nogle engang indsaandt sig

efter foregaaende middel: eller umiddelbar Dre-
 dre eller Tilladelse, er ikke hvert Aars Brug.
 Deres Sange vare ikke selvgiorte; men sæd-
 vanlig brugelige iblant den ringeste Stand.
 De Følelser, de lagde for Dagen, vare nogle for-
 ventende Styver. Slige varme Følelser læg-
 ge de ofte for Dagen, endog naar Inspektou-
 ren ikke er hjemme; og gaaer de da Huset
 rundt, ikke allene udenfor alle Betienternes
 Vinduer eller Døre; men og udenfor Portne-
 rens og Huusholderskens Døre; og til et
 kiendeligt Beviiis paa deres Følelsers uskrom-
 tede Varme, gaae de dens Dør forbi, hvor
 ingen Styver vankede sidste Søndag; (thi saa
 ofte gaaer det undertiden paa). Disse Festlig-
 heder ere som Veirlus; thi de forsvinde, naar
 det sidste Frydetog ikke har lønnet Udgiifterne,
 s. Er. for Guldpapiret til Hattegaloner; langt
 mindre Fordeel til en lille Soupe. Foruden
 de 3 store Høitider *), er Sanct Hans Dag og
 Fastelavns Mandag sikkert saadanne festlige
 Dage.

*) Disse synes ikke just at være indrettede til vild
 og usædelig Dandsen og Trallen, ikke til at
 flæde Mandfolk i Qvinde, og Fruentimmer i
 Mandesklæder; dette har endnu Sted, Kiøndt ei
 i den Grad, som da det var offentlig Festligheder.

Dage. Festsigheden, der paa disse Dage var tilforn offentlig, gik saavidt, og fødte saa store Uordener, at den ganske og aldeles, af den da værende Direktion, maatte forbydes. Da var Maskinen kommet i en uordentlig, ustadig og uvarig Gang; ovenikøbet: da Inspektorens Hænder ikke endnu vare saa bundne, som i disse sidste Tider.

Vi have nu ved Undersøgelse og et historisk-rigtig, skönt uchronologisk Journal-Fragment, seet, hvad der udrettes. Nu ville vi see, hvorledes Verden skønner:

Sex Hundrede Rigsdaler, en Pension af den Rosettiske Stiftelse, nogle sige en Douceur af Raskhuus-Institutet, og Huuslye, bestaaende af 2 fulde (1ste og 2den) Etager, baade til Gaden og Gaarden, fra Kirken omkring Hiørnet mod Porten, Stalderum til 2 Heste og 1 Koe, 2 nye Vogn-Kemisser af Grundmuur opførte; da Inspektorens Hænder ikke endnu vare saa bundne; endnu 2 Vognskure af ringere Beskaffenhed, Foerloft o. d. *), er al den timelige Fordeel, hvormed

C 5

en

*) Altsammen beqvemt, og indrettet til at indlogere Kammerjunker, Præster, Bøndelager og Kroer

en Mand, der hverken har dyrket Videnskaber, lagt sig efter Kunst eller Haandverk, er blevet lønnet. — (Ef. F. af 12te Febr. 1771).

Det lidet, jeg kunde have om Finanzvæsenet at erindre, vil jeg indstøve under den følgende Artikel.

Den børnehushiske Stats Fordele, Mangler og muelige Forbedring.

Det ville vel maaskee ikke formere Statens Fordeel lidet, om den selv indkøbde sin Uld, forfærdigede den selv til Klæde, og lod sig derfor betale paa det høieste, hvortil det ved offentlig Auction kunde drives, eller leverede det til Guarnisonen, og da havde saavel Bæve- som Spinde- Fortienesten. Dog maatte man ikke forglemme, at de Skrubber, Kradsfer, Rokke o. d., hvormed Guldhuus- Statens nu forsyner den, maatte da paa egen Regning anskaffes.

Frem-

Kroemænd; med deres Heste, Vogne, Lakajer, Vagage, m. v. fra den danske Verdens fire (3: forbi-
ste, siellandske, lollandiske og amageriske) Hjørner; saa at disse Indretninger og Leiligheder ikke for-
tiene saa foragteligt at kaldes: Guuslye.

Fremfor alting maatte mange Bøvere dannes, hvortil jo kunde bruges Livsfanger af begge Kien; en stor Fordeel, at have flere Bøvere, end til de havende Spindere udfordredes; naar islandsk Garn var i Overflødhed tilkiøbs, da kunde meget Klæde forfærdiges; men nu, dersom islandsk Garn er tilkiøbs for let Priis, og Bøverne ikke ere flere end tilforn; saa kan det overflødige Garn ikke anvendes; saa kan Børnehuusstaten ikke antage, eller rettere sagt: Guldhuusstaten ikke være tienst med at lade Børnehuusstaten antage de frivillige Spindere, som om Vinter-Tide melde sig om Ene og Spind. Ja! Guldhuusstaten selv og dens frie Spinderie i den gamle Børnehuusbygning kan ikke engang modtage de Spindere, som melde sig. Her maae en utrolig stor Mængde Hænder gaae ledige, og for at asparere det, dem med Drab truen: de Sværd, Hungeren, betle eller stiele.

Haandlangeriet ved Brolægger- og Muur- Arbeidet, giver om Sommeren mange fattige Menneſker sit nødtørftige Bred; men hvad ſkal vel kunde erſtatte denne Mangel om Vinteren, uden Spinderiet og dets overflødige Driøt? Dette er Uarſagen, hvorfor Bet-
ler:

lermængden er om Sommer og Vinter hinanden saa ulige.

Gavnligt var det, og afværgede meget Betlerie og Tyverie, om de halv- eller heeltorne Dreng, som indsættes i denne Stat paa vis eller uvis Tid, bleve anførte til Væverie; de kunde da, naar de slap ud blant den Kiøbenhavnske Stats Borgere, ved ærligt Arbeide, fortiene sit Brød ved at væve grovt Klæde paa Guldhuset *). Men nu lære de intet andet end Skotterokkespind, hvilket Arbeide, udenfor denne Stat, er for en Dreng eller et Mandfolk haanligt, og om de end ville tilfidesætte denne Fordom; saa kan det jo dog intet hielpe dem. Saa stor en Mængde Spindere antages jo ikke!

Frie Spindere at antages i Børnehuset med Hæder, kunde ei vel lade sig gjøre; thi Fangenskab er altid noget haanligt, og at
blande

*) Ifald det er sandt at Klæde forskrives fra Berlin, baade fint og grovt; monne det ikke da kunde tillades Fabrikkerne, som klage saa ynkelig over Mangel paa Udsalg, at passere for Berlinere, medens de leverede noget Klæde til Guldhuset. Transporten til Guldhuset, endog fra den allerlængst bortliggende Gade, er dog ikke just slet saa dyr; som fra Berlin?

blande Frie og Slaver tilsammen, ville føde mange Uordener; og det behøvedes ei heller, naar kun Guldhuus-Bæveriet saaledes blev udvidet, at alle Spindere, som meldte sig, kunde antages der eller paa dets frie Spinderie næst ved Børnehuset, — hvilket Spinderie er en skøn Anstalt for Christianshavns Fattige, (af dem som antages, nyde endog nogle Natteleie); naar kun ingen Spindsøgende maatte gaae utroestet bort. Denne Bygning er desuden beqvem og beliggende til (om det end var en dobbelt) Forstørrelse. Børnehuusstatens Indtægter tog ingen Skade ved at faae noget mere i Leie for denne Bygning; Leiekontrakten er gammel og overmaade langt fra overeensstemmende med, hvad nu gives for saa stor Plads og Indretning.

De, som selvillig erklære sig Fanger, blive efter Indretningens Bessaffenhed ikke antagne; men at de, som Staaerkongerne bragde, slap forrige Vinter saaledes ind, er en Feiltagelse. Mange bleve strax udjagede; de som villig vare paagrebne, løb med Glæde ud og begyndte at tigge paa nye, og de som havde betlet forsætlig for at gribes, vedhængte Staaerfugderne, paastaende: de
 skulle

Skulle skaffe dem i Børnehuset. See! endog de stakkels Staaderkonger have sine Crises: Formedelst den store overhaandtagende Betlermængde, som paa Gaden var særdig at omkomme af Sult og Frost, paamindtes de alvorlig af Magistraten at paagribe; da de Ulsle dog i Børnehuset kunde nyde Livs Ophold, Leie og Varme; de komme med dem der, men befindes nogen af dem at have mindste Slavank, da heder det: "Hvad vil I med dem her, som ere uduelige til Arbejde, den . . . og den . . . og den . . ., tage vi ikke imod."

De maae ud — og da bliver de ved at hænge i Staaderfogderne; saa disse i dette Tilfælde maatte, virkelig i Sandhed, undløbe Betlerne; ligesom Betlerne ellers undløbe Staa-derfogderne.

Det er dog ikke saa gyseligt, at høre en Betler, som er skikkelig til Guds, at have faaet saadan Afviisning; thi den kan da stryge om og finder dog paa nogle Steder Medlidenhed og Hielp; men den, som er sygelig og svag til Guds, hvad skal den giøre? Og den, som er frugtsummelig, som er nær ved at føde, som Fødselsmerterne angriber, som ha-

ver

ver ikke den Plet, (den offentlige Gade undtagen) hvorpaa hun kan hvile sin Fodsole, ikke den Fier, til hvilken hun kan hælde sit Hoved, ikke en Mundfuld Brød, ikke en Dril Vand, ikke et Menneſke, ſom vil ſtaaе hende bi i No-den! — at ſaadant et uløſeligt Menneſke nyder den allerubarmhertigſte Afviisning, at ſaadant et Menneſke, efter at have en halv Dag anraabt og anholdt om Hielp forgieves, maaе forblive i denne Tilſtand paa Gaden; indtil endelig Vægterne efter deres Love bringe enhver, ſom ved Nattetider findes liiggende paa Gaden, til Raadhuus-Arreſten, — er forſkrækkeligt og ugudeligt.

Hvorledes kunde vel en Kvinde, ſom en heel Eſtermiddag havde lagt uden for Børnehuſet paa dets Terrain, i Fødsels-Smerter i Kuld og Froſt, marchere med Vægtere ſaadant en Wei? Maaſkee hun blev (Gud bevare os i Kriſtenheden,) efter Vægterviis bundet paa en Stige! — Hvad om hun havde fødet paa Stigen? Eller (hvis hun endnu maętede at krybe paa Jorden) midt paa Steenbroen. Steenbroe til Leie, Kuld og Froſt til Pleie, Vægtere til Fødselſhielpere! — Hvor ere vi nu, min høiſtærede Hr. Forfatter! I Kriſtenheden eller i Barba-
riet,

bariet? — Man erlange dog endelig til Raadhuus-Arresten; og her er det første Sted, hvor denne ulykkelige finder Menneſker. Her ere man forlegne, ja reent raadville, hvad man ſkal giøre ved dette ynkværdige Qvindfolk, Raadhuus Arresten er i diſſe Omſtændigheder ikke ſynderlig mere brugbar; end Gaden. Der findes en Mand, en Magiſtratsperſon, ſom vil hielpe, hvad han kan. Jeg frygter at forterne ham, om jeg nævnede hans Navn — dog jeg ſyndede imod Menneſkekierligheds, Medynks og Hielpsomheds tilbørlige Agtelſe, hvis jeg fortiede det — nei! endog en Bankunding, ſom neppe kiender Bogſtaverne, ſkal ſtamme og ſtave til: $E=a=n=g=e$. Han lod ſig det mod Midnatstide ikke falde ſurt, med mueligſte Hurtighed at ſkrive en Anviisning, eller Begiering (Ordre kunde han ikke didhen udstæde): "Om det Qvinde-Menneſke, ſom var opbragt af Bøgttere til Raadhuus-Arresten, ikke kunde da hun ſkulle være nær ved at føde, blive antaget paa Børnehuus-Sygeſtuen; at hun dog ikke tilligemed Foſteret, i denne Froſt, ſkulle omkomme i Raadhuus-Arresten *). „ Her

*) Vel har jeg ikke kundet ſaae dette Skrivt at ſee enten in originali eller copia; men ſiger dog overbeviiſt, at den anførte Indhold er autentiſk.

Her findes Overlæg, Forsigtighed og Menneskekierlighed. Vægttere, baade med og uden Stige, erklæres ubequemme til at transportere den Ufle igien derhen, hvorfra de havde bragt hende.

Her anordnes en Karet, her beordres et Fruentimmer til hendes Følge og Hielp; samt til at stræbe for, at det medhavende Skrift kunde giøre nogen Virkning. Nu kommer hun igien til Børnehuus-Porten, men den er aldeles i Laas; det er ud paa Matten; man forsøger at banke; længe er det forgievet; indtil en Vægter inden fore saaer i Sinde at spørge: hvem banker — her er en Sng fra Raadstuen, som skal ind — ja det er for sildig, hvormed han gaaer sin Vej. Man bliver uforsagt ved at banke, indtil endelig Portneren kommer ud af Sengen: hvem banker saa til Dags? — her er en Sng, som skal ind — ja det er vel hende, som har været her saa tit i Eftermiddag og i Aften, jeg tør min Sæl ikke lukke hende ind — jeg vil tale med Inspektøren, jeg har et Brev fra Magistraten — ja Inspektøren er ikke hjemme — saa kommer han dog vel strax — ja Kl. henimod 1, halv 2 somme Tider — saa vil jeg tale med Fuldmægtigen —

D

ha

ha: ha:, vi har faaet en nye Fuldmægtig i disse Dage, han kiender endnu ligesaa meget til Husset som hun min lille Moer — luk bareste op! — jeg har ingen Nøgel — denne Magistrats Dre skal sees, skal den, ellers gaaer det vist ikke got, — ja stil den da ind imellem denne Sprække af Vorten, men hvad skal jeg gjøre med den? Inspektøren er ikke hjemme, Fuldmægtigen forstaaer sig endnu ikke paa det, det er ogsaa reent forbandet, er det! jeg saaer gaae til Oldfruen, om det kan hielpe noget; men jeg veed hun kan ingen tage an, for det er Inspektørens Sag, det veed jeg nok, (han gaaer). — Naar da! Oldfruen sagde: hun burde paa Sygstuuen; alligevel Inspektøren var ikke hjemme.

Var dette ikke forfærdeligt, om saa dette Menneske end var befængt med venerisk Svaghed! Da Accouchementhusets Indretning ikke tillader, at imodtage veneriske Barselskvinder, skulle dem da ikke derfra kunde meddeles et Beviis til Pesthuset eller Børnehuset; hellere end den Uffe skal løbe fra Herodes til Pilatus, naar de veed ikke til hvem de skal henvende sig; og er det afgjort at de, som vide det, kan udstaae saadan Omkringmarscheren? Og er det vist, at Fødsels-Timen vil oppebie alle disse

disse Afvisninger og Omsligninger? — O! nei, Exempler bevise det Modsatte.

Haver ikke et Qvindemenneske maattet føde i Børnehuusporten; medens Portneren trættede med hende om, at hun dog skulle see, at hun kom uden for Porten igien, og — mærk: værdigt! — da de nærværende Statens Indvå- nere eller Slavinder, hvis Hænder ere bundne med meer end trefold stærke Bænd, saae at hun havde født, have de uden mindste Tilladelse eller Forespørgsel baaret hende i Sygehuset. — Da hun først var der, fik hun vel og Lov at for- blive der.

O I Skønne! I Ægtesæller af det smukke Køn! I, som vide, hvad Fødselsmer- terne ere! Seer og ynkes og gysr! — O! I høie Damer, som favne Landets rige og mægtige Mænd! I, ved hvis Barm høie Herrer, ja Herrer, som gaae kronede Hoveder til Haande, inddrikke paradisiske Sødheder! Erindrer naar Fødsels-Smerterne angribe Eder, naar Op- varterinder og kyndige Hielpere løbe hinanden i Veien for deres Mangfoldighed, erindrer Eder da og søler ret levende den Fattiges og Hielpes løses tunge Kaar! Siger da: "Elskte Mand og "Herre! hvad om et Menneske lige Natur-Bil-

" faar undergIVEN som jeg, nu formedelst Fattig-
 " dom og Nød omringes af Vægtere med Stænger,
 " med Fløiter og Stiger, slæbes fra et til andet
 " Sted, lidende Frost og Smerter, manglende
 " alt det til Hielp og Redning, som nævnes kan,
 " eller: hvad om et Menneſke nu, hielpeløs
 " og ulykkelig, maae føde ſit Foster under
 " aaben Himmel i en Port; og det blot for en
 " manglende Seddels Skyld, ſom ikke engang
 " er, i viſſe Tilfælde, at faae, eller ſom Fød-
 " ſelſtimmen ikke kan oppebie; kan det dog ikke
 " udvirkes og befales: at naar et Menneſke,
 " ſom for veneriſk Svagbed er fra Accouche-
 " ment=Stiftelſen, i Folge dens Indretning,
 " bortviift, melder ſig ved Børnehuſet, det da
 " der kan vorde antaget uden alle Omſtandig-
 " heder og Sedler, blot i Betragtning af ſin
 " Nød; allerhelſt — hvis det indtreffer om Nat-
 " tetider; naar Byens Porte ere lukte, igien-
 " nem hvilke Veien gaaer til de Veneriſkes
 " Sygehuus paa Sanct Hans Hoſpital; hvor
 " det vel har ſamme Beſværlighed med den for-
 " ſkrækkelige Seddel. Eller om et Menneſke
 " uden den ommeldte Svagbed, af Uvidenhed
 " om Indretningerne, eller formedelſt Fødſels-
 " tidens haſtige Nærmelſe, tog ſin Tilflugt til
 " Børne-

"Børnehuset, det da kunde uden Seddel vor-
de uvægerlig imodtaget. . . . Skulle man ikke
forværge: at slikt tør voves under en monar-
kisk Regiering, der har søiet, og endnu søier
og beskytter saa mange Anstalter til de Hielpes-
løses Redning! . . .

Ni hundrede Rdlr. anført for Medikamen-
ter, tegner til megen Sygdom i denne
Stat. Jeg er af Deres Mening, at et Præ-
servativ af Drekod skulde have den ønskeligste
Virkning. En Portion herlig Drekodssuppe
med $\frac{1}{2}$ Pd. Kød for hver Mand, uddeelt hver
Søndag, kunde ei beløbe over 12 Rdlr. *),
det var 624 Rdlr. om Aaret. Maaskee et
saadant styrkende Maaltid kunde udrette, at
den øvrige Rest 276 Rdlr. kunde være nok til
Medicin. Overalt ved en saa slet Diet maae
Medikamenterne umuelig kunde have sin til-
børlige Virkning. Men! kunde nogen ind-
vende: "Pengene gif i Løbet alligevel;" men
maatte man dog ikke heller anvende Pengene
til at forebygge, end at helbrede Sygdomme;
dertil: de friske Mennesker fortiene sin Un-
derholdning, ja mere til; da derimod de Syge
fortære uden at fortiene.

D 3

Det

*) Til Brænde og alle Omkostninger.

Det er ovenfor viist, hvorledes mere end paa een Maade forebygges, at Indvaanerne ingen Tørst skal lide, i Tilfælde af alle de muelige Uordener med Pompevandet. At anlægge 2 Render til Christianshavn, ville nok fordre en alt for betydelig Sum; men kunde der, som høist fornødent, udfindes saavel for Christianshavn som andre Strækninger af Kiøbenhavn, et Middel eller Instrument eller Vi-Rende, der kunde anbringes paa ethvert Sted, hvor der var gravet, igiennem hvilken Vandet kunde have sin tilbørlige Fart; indtil den rette Rende kom igien i Stand, at ikke Vandet i 2 a 4 eller flere Dage skulle mangle!

Det kan ikke blive en Følge at denne Stats Lemmer skulle mangle den fornødne Varme; fordi 100 Favne Brænde mindre end tilforn forbruges; naar man veed at Pigebørnenes Opfostringhuus *) er ophørt, og Betsienternes Jldbrand er draget ind.

Om-

*) De har forglemmt at ætse General-Quitteringer for denne Stiftelses Kasse, Tene, Hasper, Binder, samt Kioffentoi af Kobber, Tin, o. d., Sengenklæder, Lagener, m. v., om det er solgt ved Auction, eller paa en lignende Facon med Valkemøllen? Eller hvorledes dermed er forholdt?

Omsorgen, for disse Menneffers Alar-
ning, er ikke saa liden, som foregives. In-
spekteurens Nidkierhed er deri ingen Stran-
ker sat.

Det havde fra gammel Tid Skik været,
at enhver Livsfange fik aarlig 10 Allen Lær-
red eller 2de Stykker Under-Pinned; derimod i
den nu værende Inspekturs Tid, have de ikkun
saaet et Stykke, hvilket har saaledes vedvæ-
ret, indtil disse sildigere Tider. Dog er i
dette Aar, hver Livsfange blevet forsynet med
2de Stykker Under-Pinned. Inspekturens
Nidkierhed utilregnet; thi det er besluttet i hans
Fraværelse.

Alle Indvaanerne ere blevne forsynede
med Lagener, hvilket aldrig tilforn i de tid-
ligere Tider er seet; da, efter Deres Fore-
givende, Inspekturens Hænder ikke vare saa
bundne.

Hvori, forklar Dem, min Herre! er
Inspekturens Hænder i de sildige Tider blev-
ne bundne? Af det anførte Journalfragment
har vi jo seet, at han, skiondt han ikke vil,
dog kunde have saa frie Hænder, som nogen
Despot eller Vizir! At Direktøren selv er med
at besee og accordere Bygnings-Arbeidet, er

just en exemplariff Nidkierhed og Virksomhed; en lad Directeur ville lade det ankomme paa Inspektøren allene. Kan her mindre end to være nok til Bitterlighed, naar paa et andet Sted fiorten ere for lidet?

Den ringe Priis paa Spindet kan ikke være en Følge af de foregionne Skranker, naar man veed, hvor gammel Spinde-Kontrakten er imellem Guld- og Børne-Hnusstaten. Man har ei heller seet noget Forslag af Inspektøren til Statens Indtægs Forbedring i denne Henseende.

Naar Vask hver ottende Dag om Sommeren, og hver fiortende Dag om Vinteren, angives for utilstrækkelig; saa er det dog vist, at sildigere Tiders Skranker ikke har saaledes fastsat det; man veed og ingen af de mildere Stiftelser, hvor oftere Keenlighed gives; men vel sieldnere.

Gult kan meget bedre afværges med $1\frac{1}{2}$ Pd. Brød om Dagen og 3 Skilling, end tilforn med 4 Skilling allene.

En bedre og sundere Luft var gavnligt at tilveiebringe; men de Rør, som i denne, saavelsom andre lignende Stater, opføres udaf Taget, som og Trækruder i Vindverne, for=

foraarsage kun Kuld og Blæst; hvorfor de af Indvaanerne maae ved Vintertiden holdes lukte, og ere da saalænge til ingen Nytte. Bedre at anbringe Ventilatorer af Form, som en stor Blæsebælg, hvis Pibe ledes giennem Muren; denne maae hver Dag, saa tit fornødent synes, arbeides. Den drager bestandig den usunde Luft af Bærelset i sig, hvorimod den friske Luft giennem de fine Abninger i Vinduer og Døre indsniger sig. Saa-danne Ventilatorer ere paa Engstuer langt beqvemmere end Trækrør, da hine ikke foraarsage den Kuld og Træk, som disse.

Den saa meget anpriste Procentsløn kan ikke nægtes, hvad Glashytteforvaltere, Fabrikantere o. fl. d. angaaer, jo at være den allerbeste; men om den i Henseende til Børnehusets Mestere er den allerbilligste tør jeg ikke paaataae. Den egen Fordeel, De taler om, kunde lettelig drive Mesterne for stærkt til deres Pligters Opfyldelse. Lemmerne kunde udmarves; allerhelst da Mesterne har frie Hænder til at straffe, for manglende Arbeide, baade med Ris og Tamp.

Var det giørligt at forarbeide mere end 100000 Pund Uld, var det derfor ikke gavns-

ligt. Det er just prøvet ved Tillæg = Spind, som bestod deri, at enhver fik Betalning for alt hvad de kunde levere mere, end de paalagte Strænge; men uagtet denne Pengesfordeel, som man skulde have anseet for at give dem bedre Underholdning, og altsaa flere Kræfter; indfandt sig dog stærk Sygdom og skiorbuttisse Svagheder *), saa at overordentlig Frihed maatte endogsaa gives til Recreation, hvorved og Tillæg = Spindet, enten det havde været Marsagen eller ikke, ophørde.

Hvile hører ogsaa til det menneskelige Legems Conservation, hvilken, naar den mangler, hverken Mad eller Drikke kan erstatte.

En roelig Søvn af 7 Timer, fra Kl. 9 — 4, er tilstrækkelig; men af de øvrige 17 Timer maae dog vel de 2 have til Hvile = Timer, om Legemet, uden at svækkes aldeles, skal udstaae 15 Timers strængt Arbejde; allerhelst for dem, som fra Ungdommen op ikke ere hærdede ved grov Haandtering.

Laan og Rente haver ogsaa, imod al rimelig Formodning, Sted i denne Stat. En uskreven Bærel, 14 Skilling stor, udstædes paa 8te Dage med 2 Skillings Rente, saa

*) Cf. Doktor = Bogen, hvo der har den.

saaledes: at hver Morgen modtager Creditor 2 Skilling, og det i 8te Dage en Suite. Men Debitor lader aldrig Parlamentet merke sin gieldbundne Tilstand; (endsskient det virkelig i saa Fald forskaffer et Jernbrev) saasom der da er en blaae Pukkel at vente baade for Debitor og Creditor. Paa saadan Maade kan Lybudd finde Sted i denne Stat, ja en Debitor forsvare sig med Lovene imod sin Creditor; men det verste er, at Lovene giver Debitor en Rem af Huden med. Creditor har sin Capital forbrudt, og Debitor taber ved denne contrastede Bankerot al sin Kredit. Da den ene ved Alger kunde saaledes jammerlig udsuge den anden; saa er denne Straeghed en viis Lov af den nuværende Inspecteur, og er at henregne til Statens Fordel. Derimod er det en Mangel, naar disse Rentenerinder ikke ofte nok opdages og affraffes.

Denne Stats Indvaanere have de allerypperligste Love om Overdaadigheds Indskrænkning; thi Mueligheden er dem nægtet til at stræbe efter Overflodighed. Derfor er deres Boehave, som det sommer Menneffer, der have intet. Trende Ting ere dog usforbigaengelig fornødne, nemlig: en Skammel, en
Krukke

Krukke og en Stec. Det er en af Statens store Mangler, at Indvaanerne maae lide saa megen Nød og Kummer for dette Huusgeraad. Den som skal anskaffe sig alt dette; (thi det er efter deres Omstændigheder noget betydeligt) maae affulte det fra sin daglige 3 Skillings-Judkomst. Kradsferen sidder til sit Arbejde; men hvor er Skammelen *) til at sidde paa? — Naar Spideren har staaet i 6 til 8 Timer, kunde den vel taale at sidde lidet; men hvor er Skammelen? — Den maae liges af en, som forlader Staten, for en Skilling eller to. Skrubberen er et lykkelig Menneske, han sidder paa sin Skrubbe-Bænk, den har han for intet. RyderKlokken til Erter, og der er end en Skilling i Munden **); er det dog alt forgiæves; hvo kan bære kaagte Erter eller Kaal i Haanden? — Den krukkeløse Stakkel faaer da at bide for den varme og meest vederqvægende Mad; indtil

*) Tænk ikke paa nogen Stool i denne tarvelige Oekonomie!

**) Munden maae tiene i Stedet for Lomme. Hvor skal den som ingen Lomme har, med større Sikkerhed forvare sin Skilling? — Her er atter en Statsmangel.

indtil 3 a 4 Skilling ere sammensultede til en Leerkrukke, som dog hastelig kan sonderbrudes, og — da er Ulykken igien lige stor. At laane en Krukke, naar Eiermanden selv har brugt den, koster Rente, s. Ex. en Skilling om Ugen, eller hver Gang en vis Deel af den købte Portion Skillingsmad. — Og hvorledes kan Mad spises uden Skee? — Om Kniv vil man ei engang tale; thi Knive kan i denne Stat let misbruges.

Burde ikke Staten forsyne alle sine Indvaanere med en Skammel, en Krukke, en Skee, og (hvo det behøvede) en Komme? — Bør ikke den, som giver Klæderne, ogsaa give Kommen? — Bør ikke den, som giver Maden, ogsaa give Skee og Gad? — Skulde ikke Staten kunde, med 3 a 4 Rdlr. aarlig, anvendt til Træeskeer og Finlapper: Skaaler, husvæle alle sine Indbyggere mod denne Nød? Og maaskee det, for sin Barigheds Skyld, ville falde mindre bekosteligt med Tinskaaler og Jernskeer, som denne Stat i forduum Tid gav sit Pige: Opfostringshuus. Træskamler *) til at
sidde

*) Staten skal engang have havt nogle faa, som nu Brugere have købt sig til Eiendom; de sælges altsaa nu.

sidde paa, kunde og anskaffes, som fast Inventarium, de kunde vel holde i mange Aar. Hvor tungt, at en Stakkel skal søge om en Steen til at sidde paa, og neppe eller ikke finde den! — Denne herved forarsagede Udgiwt kunde vel Statens Kasse, sin Deficit uagtet, taale; thi jeg har ladet mig fortælle: at under den nuværende Directeur, er denne Deficit ei allene blevet til Facit; men endog til Proficitt af 1 til 2000 Rdlr. aarlig; og det endskjønt anseelige Bygningsreparationer ere foretagne, og Lemmerne have ikke nydt mindre Forsyn, end forhen er skeet.

De 212 Rdlr. aarlig, for Broelægning og Pompevand, indbesatte vel ogsaa Bægterpengene; og desmere var da det proponerede Forslag om Nedsættelse herpaa at recommendere; da man ingen Beviis har havt paa Gadevægternes Opsigt med Huset. Udbrydelse og Desertion om Natten har endnu ingen Gadevægter forhindret; ja hvad vil man sige! Statens egen, og under dens Love allene staaende, Bægter haver ei hindret sligt; men han haver og havt det Uheld, til en Douceur herfor, at nyde Borgerret i Slaveriet, hvilket
Gadevægter

Gadevægterne i lige Tilfælde dog har ingen Nød for.

At de 500 Rdlr. til den latinske Skole gik reent ind, var rimeligt; hvis ikke en, for disse forskiellige Instituter sælles, Kapital er overdraget Børnehuset til Forvaltning, imod at gøtgjøre den latinske Skole sin Andeel med 500 Rdlr. aarlig.

Denne Stats Finanskasse kunde ikke ret vel forbedres ved en Forpagtningsafgiwt af Spisemesteren; fordi deraf i fordum Dage er svaret 300 Rdlr. — Thi da havde Spisemesteren Udsalget af Brød, nu derimod ikke; da vare Levnetsmidler i en let, nu derimod i en høi Priis; da gav man, for ret at forsikre Spisemesteren Indkomsten, Indvaanerne svenske Kobberpenge, som altsaa ingensteds vare gyldige uden hos Spisemesteren, der igien fik de gyldige danske Penge af Inspektøren; nu derimod ikke. De Syge skal, i hvor mange de end ere, 2 Gange hver Dag skienkes med kaagt Vand, for en Betalning af 20 Rdlr. aarlig; saa Spisemesteren, hvis han forstod Latin, ville vist om de 1000 Rdlr. tilraabe Dem: si tu hic esses, aliter sentiret.

Til Statens Vel og Færd at ophjælpe, fordrer De Belønninger uddeelte af Inspektøren; endskjønt man ikke, i de ubundne Hænders tidligere Tider; har hørt noget om slige Belønninger. I hvad Tilfælde og under hvilke Omstændigheder disse Premier kunde æskes eller skulle uddeles, melder De ikke om; ei om den specielle Hensigt, som hermed skulle eftertrages. At Inspektøren for en Ham, i denne Hensigt, betroet Sum jo kunde og ville, som en ærefier Mand og bekiendt god Regnskabsfører, aflægge Regnskab, tvivler jeg ikke paa; men De har dog glemt, ved denne Premier-Indretning, som en Præliminair-Artikel, at fordrer de Belønnedes trykte Dvitteringer.

En liden videnskabelig Fremgang var vist Børnehuss-Borgerne meget gavnlig, hvortil jeg mener med Rette at kunde regne en moralsk Underviisning for de Gamle om det praktiske i Religionen, befordret ved mundtlige Samtaler eller korte Læser, alt efter Leilighed og Omstændigheder. Og for de Unge en liden Kundskab om Bibel-Historien, der kunde lede til den moralske Praxis, og en sund Dømmekraft, s. Ex., naar man læste om den fromme Jacob; da ei at forglemme hans svage Side,

Side, hans Vindesng; hvorledes han suød en hungrig Broder sin Fødselsret fra, og bedrog en gammel agtet Fader; endskjønt denne Vetsindighed hos Esav vel ikke kan forsvares. Naar man læste om Esavs Vetsindighed og Henvigerrighed, da ei at glemme hans skienne Side, hans Lyst til Forsonlighed, hvor venlig han savner en Broder, der, uagtet sine gode Egenskaber, havde gjort sig skyldig i saa megen Nedrigthed. — Dog lad mig ikke blive til en Skolemester. — Kuns! Er saadan en christelig Opdragelse paa nogen Maade at forsvare, hvor ingen Bibelhistorie læres, ja hvor Skolen ikke eier et eneste Udtog, enten hånnerisk, eller hvad det skulde være for et. Jeg ville ønske denne Stat aabne Toldboder og frie Indførsel af sunde moralske Lærdomme, der ingenlunde maatte indflædes i dette Sprog: ”Om vender Jer i Dag det er Torsdag, i Morgen det er Fredag, saa er det forsilde. Nu har jeg læst Guds Ord for Jer; men naar jeg er gaaet, leer I mig dog ud. —

Provste- og Bispe- Vistak strækker sig ikke til denne Stat. Skal jeg regne Staten det til Mangel, eller hvem? — Blev Ungdommen her, som i andre Menighe-

E

der

der examineret, ville jeg regne Staten det til Fordeel, Bispens og Provsten det til Embeds-
pligters Opfyldelse.

Vi forlade nu, min Hr. Fors., Børne-
huusstatens Land og alle Lande, og begive os
til Søes; og da ethvert Skib har et Navn,
ville vi, for ei at geraade i Collision med an-
dre Skibes Navne, kalde vort: *Dux sorores*
IGNORANTIA & INDIFFERENTIA. Capitainen, forstaaer sig selv, heder
Dominus.

Vi ere allerede i den rumme Søe, hvor
fremmed Tilførsel er ligesaa umuelig, som for-
budet; der see vi, Koffen at give Mandskabet
en eller anden Gang svedne Erter og raadden
Fisk. Mandskabet klage: "Fromme Hr. Ca-
pitain! denne Kost falder os utaalelig; me-
get af Mandskabet er død her paa Reisen,
vi saa overblevne have saa strængt et Arbej-
de, og dertil denne daarlige Kost; vi tabe
baade Kød og Marv, og en grusom Fortæ-
relse af Skjørbug og andre Svagheder maae
angribe os, som her ere indsluttede paa dette
enge Rum, inden Skibs Borde. Slagte-
ren kunde jo slagte os engang den Koe, en
anden Gang et Faar eller Lam, (vi betale
det

"det af vor Hyre) saa længe endnu nogle af disse vare tilbage!.. Ja det er ikke nok: Styrsmændene tage sig og af Sagen, forestille det vemodigen paa Mandskabets Begne; men alt er forgiæves. Capitainen beegner det med Eiegenldighed, naar det paatales; og paatales det ikke, efterseer han det aldrig; han hører aldrig efter, om med Kloffen i rette Tid gives Tegn til Mad, han seer aldrig efter, hvor meget i Bakkerne vorder opøst, lugter aldrig til eller smager paa Maden, om den er sund og Mandskabet tienlig. Han sidder ved sine Kahyt-Bindver, som vende ud til det vilde Hav, rolig og uvidende om, hvad i Rummet eller paa Dækket passerer. Vi ville eller vi, i det mindste, burde sige: han er en uduelig Capitain, uden Virksomhed og Menneskelierlighed. Hvi giver han ei Koffen Reglementer, hvi paaseer han ikke deres Efterlevelse? Kan det forsvare hans Eiegenldighed eller Dovenskab, at Kederne eller Expeditionsdirekteurerne have antaget hiin, hvortil de jo vare berettigede? Er ikke denne af Kederne eller Expeditionsdirekteurerne beskiftet til Dominus navis, til at paasee Skibets og Mandskabets Løb i alle Maader? — Og, naar og

saar Koffen engang ffeer Uret, naar han ufortient af Mandffabet overffieldes, og bandes lige i Dinene, burde da ikke ogsaa han have Satisfaction? — En stor Feil var det ved et faadant Skib, om Expeditionens-Direkteurerne havde i en mundtelig Skibs-Instruktion alvorlig forbudet Mandffabet at kibe for een Skilling Proviant fra andre Skibe eller Havne, og dertil sat Bagten stærkt paa Kik at faadant ikke snigviis ffulle ffeer. — Deri var altid Capitainen uffkyldig. — Men at Capitainen jo i Nødsfald kunde, Expediturerne uadspurgt, bryde denne Lov, og forfvare fin Handling, kan ikke paatviioles. Omnia experiri necessitas cogit. Hellere, end ffæffe og formindsffe Mandffabet.

Læs om Achimelech, hvoreledes han gav David, med fine forffultne Soldater, Mad, tvertimod Guds Lov; — men her er, Gud bedre det! ingen Achimelech inden Worde. — Disciplene plukkede, for Hungers Skyld, Af fremmede Agre paa Sabbathen, og nød guddommeligt Forsvar; men her er ingen Discipline. —

Uden Fordom, Fiendffab eller Benffab ere disse Undersøggelfer anffillede. Uden Tele-

Teleskopers og Mikroskopers Brug. Skulle nogen, som efter mig anstillede videre Undersøgelser, være egenfindig nok til at ville bruge optiske Instrumenter, vil jeg allene tilraade en Brille foruden Glas; paa det at optiskt Besdragerie ikke for meget skal indsnige sig. — Det partieaandiske har jeg stræbt at luttre. —

Jeg haver ikke forhastet mig; thi jeg haver ladet Manuskriptet, efterat det var særdigt, henligge i 3 Uger, om en fortsat Undersøgelse kunde opdaget noget til Forandring. Jeg har ikke, som nogle andre, ladet mig nøie med en enkelt partiisk Underretning.

Skulle De, imod denne Vinters Tide, da den veifordærvende Sneer er i vente, gjøre en beskuende Fodreise over vidtløstige og tildeels virkelig sumpagtige og moradsige Marker, og De helst ville fortsætte Vandringen ad en i 14 Aar ubevandret Stie; da vær først forsynet med faste Begreber til clo clo clo clo Hullers tilberlige Opfyldning og Planering! 3 anden Fald er den ikke saa ligefrem passabel. Capitel 7, Paragraphus 1, Pittera H. — Skulle Tid og Leilighed det tilstøde, vil jeg, da som nu, eftersee Uvidenheds og Partieaands Feilene. Dernæst kunde De jo gaae ind ad Jernporte.

porte. — Det Grønne foretages vel helst om Sommeren. — Kunstbeboerne af Sect. Jørgen ere parate at lade sig see baade Sommer og Vinter, og der vil nok oedipiske Dine mindst behøves.

Heraf ville vi, Hr. Forfatteren og jeg, til Slutning drage denne theoretisk-praktiske Formaning: at hvis det os oftere hænde skulde ved en enkelt kort Samtale, eller ogsaa en enkelt Gang ved smallembreden Bord, at høre egne Fortienester, Virksomhed, og andet mere got at udframmes i Overflødighed, paa Fraværendes Bekostning; da ville vi, om det endog med et fortreffeligt Tillæg af Selvfloghed og Paastaaenhed var strax af den allerselvviseste og ufeilbareste Kasserollegouvernante bekræftet, med den optænkelig største Assurance; da ville vi, siger jeg: dog ikke saa strax, uden videre Estergrandskning og fleres Upartiskeres Bidnesbyrd, bringe det frem for Middagslyset og Publikum, hvor dog vel endelig maae findes En, som vil og kan see, og som vil og kan anstille upartiske Undersøgelser.

Thi 1) hvo lastede sig selv? Hvo satte ikke sin skønneste Side fremmest? Og hvorledes

ledes erholdes dette lettere; end ved at skyde Skylden paa en anden?

2) Hvo roste ikke sin Herre, medens han hører derpaa, han kan i sin Fraværelse jo derfor bagtales lige got! Allerhelst gik det ud paa en tredie Overmand, der havde ladet sig forlyde med, han ikke syntes om kasserollegouvernantissk Qvinderegiering, Qvindereserater; Qvindebeslutninger, o. d.

3) Det blev vel altsammen stadfæstet ved det oven citerede Littera under ovenberørte Cap. og §.; men dette Vidnesbyrd var intet Vidnesbyrd, kunns Efterretnings Efterretning, eller en Repe-
tition af det anførte No. 1 og 2.

Hæld vorde Danneemarks og Norges lyse Dage, som fremstraale allerede med værdig Glans! — Endog Slaven i Lænker, som ingen Pen kan føre, kommer Tænke-, Tale- og Skrivefriheden til Gode. —

Publicitet og Skrivefrihed jage Sandhedshad, Svig, Falskhed, Vold og Undertrenkelse ganske bort ud af Tvillingrigets Grændser!

Den

Den Oldenborgske Trone vorde varig
med Kloden! — Og skienk vor Esterlægt, o
Himmel! den Naade at skue en Tronfølger,
som vi!

Trykfeil.

Pag. 8 Lin. 7 , slet ud: hvorom paa sit Sted.

Et
P a r D r d

til
den vittige, skarpseende og indsigtfulde

F o r f a t t e r

af
Børnehuusets Statistik,
til Trykken befordret sidstafvigte Aar

1 7 8 7 .

Kjøbenhavn d. 22 April 1788.

M o t t o .

Du skal ikke binde Munden til paa den Dre,
som tærsker.

af
K. K. Werning.

Kjøbenhavn.

Trykt hos L. N. Svares Efterleverste
i store Kannikestrædet No. 39.

Til Læseren:

Jeg seer allerede, at jeg ved denne min lille Udgave vil udsættes for megen Uleilighed med Forfatteren af Bornehuusets Statistik; men desuagtet afkræftes jeg ikke fra mit Forsæt; thi den Kundskab, jeg har om denne ædle Mands Character, mod hvilken denne Piece sidstafvigte Aar offentlig er skrevet, er just Driveskræ-

ren for mine Handlinger, en at tale
om Stiftelsens øvrige redelige Be-
tientere; lastes dette Arbeide da af
nogle, saa veed jeg, at det igien ro-
ses af andre, og finder det da en
Redeliges Bifald allene, om en flees-
res, saa er mit Arbeide belønnet.

Forfatteren.

At

At jeg saa længe har fortiet Din Roes,
min gode Forfatter! for Din hyperlige
Børnehushets Statistik, derfor har jeg
havt vigtige Grunde. — Grunde, som
har heldet sig til Billighed. Deels
tænkte jeg at see offentlige Lovtaler over
Din Flid, som har kostet Arbeide og vit-
tige Undersøgelser, deels tænkte jeg, at
man tillagde Dig en Belønning; men,
da alt glipper — thi Verden skionner li-
det paa Fortienester — saa skal dog en
offentlig Lovtale i det ringeste være Dit

Arbeides velfortiente Løn, omendstjont
 noget sildig. — Hvad opmuntrer vel en-
 hver i sit Kald til Flid og Stræbsomhed?
 er det ikke Haabet om Belønningen? ny-
 des denne da ikke, tabes jo Modet. —
 Jeg har længe beundret, hvorforsø Kongen
 med samtlig Underparlementet i dens
 ne Stat ei har givet Dig en Belønning
 — en Belønning, som kunde være Dit
 Arbeide passende og kiendelig; men jeg
 troer, at de med en kold Eigegyldighed
 betragter Dig og Dit suure Arbeide, som
 vist ei med Koldsindighed kunde ansees.
 Ubillige Verden! skal Bittighed, Flid
 og Stræben saa flet paaskionnes? —

Man haver saaet sande Beviser,
 neiagtige og upaarviiselige Underretninger
 om Bernehusets første Bestemmelse —
 thi for hvem var dette forhen bekiendt? —
 om denne Stats indvortes og udvortes For-
 fat-

fatning, om sammes Folkemængde, saavel i de seenerer Tider, som nu, ganske fuldstændig, om dens Capitaler, Indtægter og Udgioter, saavel i mørke Tider som i de meere lyse og paalidelige, hvor heit Capitalen var i Aaret 1731, naar samme Huusets Hovedbygning er opført, forøget, og, med accurat Beregning, hvor dyre, om Regieringsformen, om Religionsens, samt Videnskabernes og Konsternes Tilstand, om Finantsvæsenet, dets visse og uvisse Indtægter og Udgioter, paa et Haar beregnede, Statens Fordeele og Mangler med meere; som er alt for vidtøstigt her at indføre; mon nogen forhen har kunnet give om en Stat saa visse og tilforladelseverdige Underretninger, som denne vor Forfatter? nei! Dit Navn, eller rettere sagt, Dit Arbeide vil blive i evigt Minde for Efterslægten, og sildig skal Dine Bestræbelser paaflionnes; men,

endog nu burde Din Glid belønnes; det
 er ei allene nok at Efterverdenen kan tale
 om store Heltes Bedrifter, om ædle Hand-
 linger, som den Dydige uøvede, om de
 Wiises Klygt; Tiden selv, da sligt er pas-
 seret, bør vidne herom. — Hvad hiel-
 per det, at jeg saaer, naar jeg ikke maae
 høste? en Arbejder er jo dog sin Løn værd.
 — Jeg indseer vel, at hverken har Bes-
 gierlighed efter Roes, eller Haabet om
 Belønning været Drivesfæren for Din
 Glid, Din patriotiske Omhuelse allene, men,
 burde det derfor være ubelønnet? — Saa-
 vel Over- som især Underparlamentet i
 denne Stat er meget uskionsom; dog gi-
 ves der andre, som bedre veed at skionne
 paa Fortienester; thi jeg haver selv hørt,
 at man tillagte Dig en Belønning, som
 kunne være sødelig og kiendelig; men jeg
 svarede strax, han forlanger vist ikke saa
 aabenbare Løn; thi utidig Begierlighed
 var

var ham aldrig væsentlig. — Du seer da heraf, min gode Forfatter! at Du har skulde Benner, — Benner, som ikke vil sætte Dine Fortienester bag Lyset.

Du vil jeg da skride til mit Løfte, nemlig en offentlig Lovtale, som kan være Din Indledning værdig og passende; men, ville vel nogen sige, hvorfor skal denne Lovtale være? — thi meget saa paaskjønner Dit Værd — da vil jeg svare: fordi Forfatteren got har lært at skære Næse og Ører af Folk; er slig en Kunst især, naar man kan slippe vel fra den, da ingen Lovtale værd? — jeg lader enhver Fornuftig svare. — Offentlig bevidner jeg da Din Roes, og, kunde min Begiering formaae noget, da skulde samme derpaa gaae ud, at Parlementsret i denne Stat ville forunde Dig en Naadesbelønning, som kunde være kiendes

lig, paa det at Du derved kunne opmun-
 tres til at igiennemreise de mange øvrige
 offentlige Stiftelser, hvis vidtløftige Mark
 ikke lettelig giennemvandles og undersø-
 ges; og ville jeg da ønske Dig, at Din
 upartiske Grimodighed ogsaa der maatte
 blive Din Vejviserinde og Ledfagerinde,
 paa det at det Gode ikke skulde blive skjult,
 og det Onde ikke fortiet; men, skulde da
 Din kække Grimodighed endnu oftere o-
 vertale Dig til at anstille paalidelige —
 thi hvem ville vel troe andet — Under-
 søgelser om de mange øvrige offentlige
 Stiftelser, som unegtelig behøve Din
 skarpsindige Reformation; — thi neppe
 kan den danske Stat fremvise en Mand
 af saa fortreffelig en Indsigt og saa ud-
 strakt en Forstand, som Din, — da skal
 dette være mit vennskabsfulde Raad, at,
 ifald nogen af disse Stiftelser kunne, som
 denne, betragtes som en Stat, hvor der da
 ven-

ventelig findes enten Konge allene, eller Over- og Underparlement, Du da ingenlunde forglemmer at aftegne disse med de ægte Farver, og tillegge dem deres rette Character; Din Glid vil dog vel ikke paa alle Steder blive ubelønnet; thi, har dette samtlige Raad af denne allerede vedrørte Stat betragtet Dit Arbeide med Tilgængelighed, manglet Billie eller Evne til Beskedlag, saa kan Du dog smigre Dig med det visse Haab, at der i andre Stater vil findes de, som strax, uden Ophold, ere reedebon til at vise sig skionsomme; i øvrigt kan Du kun være roelig; thi forglemmer alle Din Stræben og patriotiske Iver, saa skal jeg — jeg Din upartiske Ven aldrig forglemme Din Roes, offentlig skal jeg udbasune Dine priseværdige Handlinger; og, vil da ingen bestemme Lønnen for samme, skal jeg strax, efter min ringe Forstand og Skionsomhed,

hed, min Eone tillige betragtet, udsætte
 en for Dit Arbeide passende Belønning;
 lad nu Haabet om samme opmuntre Dig
 til Stræbsomhed, og spar ingen Flid,
 Dine Undersøgelser ere uundværlige for
 Lande og Riger. Farvel, min gode For-
 fatter!

Til Publicum.

Hvad kan vel ellers tiene til større Be-
 viis paa Ondskab, end dette, at en enkelt
 uberettiget Person vil opkaste Planer til
 Forandring i Stiftelser, som rettskafne
 Mænd med Forstand og samlet Overlæg
 have oprettet, angribe Personer, og
 sværte de Mænds Characterer, som sidde
 i offentlige Embeder, og, bekiendte af alle
 for redelige, forvalte samme med Iver,
 Kunde og burde vel slikt tillades, eller
 gaae uhevet bort? jeg troer endog, om-
 endskiønt jeg ei saa lige er Jurist, at Lo-
 vene bestemme Straf for dem, der offent-
 lig tør skrive Skamsskrivter; havde jeg
 Magten, da skulle jeg strax over disse af-
 sigge en Dom: Den, som skriver Skam-
 skrivter, skal besegles i Panden og
 Næsen afficiæres.

